

9. Сучасні психологічні та педагогічні методи викладання
Дистанційне навчання у контексті викликів сьогодення

Гончарук В. В.

кандидат педагогічних наук, викладач

кафедри хімії, екології та методики їх навчання

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Гончарук В. А.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри української літератури,

українознавства та методик їх навчання

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Дистанційне навчання (ДН) – це сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) від тих, хто навчає (викладачів, визначних постатей у певних галузях науки, політиків), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів). Застосовується під час підготовки як у закладах загальної середньої освіти і ЗВО, так і в бізнес-школах. Основними принципами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі роботи, надання здобувачам освіти можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультативний супровід у процесі дослідницької діяльності. ДН дає змогу навчатися на відстані, за допомогою диспутів експертів із кількох країн, за відсутності викладача. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології.

У Європі в кінці XVIII століття, з появою регулярного і доступного поштового зв'язку, виникло «кореспондентське навчання». Історично

дистанційне навчання виникло швидше за все у 1840 році, коли Ісаак Пітман запропонував навчання через поштовий зв'язок для студентів Англії. У 1856 році Чарльз Тюссе та Густав Лангеншейдт розпочали викладання мови заочно у Німеччині. Учні поштою отримували навчальні матеріали, листувалися з педагогами та здавали іспити довіреній особі або підтверджували рівень здобутої освіти у вигляді наукової роботи.

Основним правилом під час побудови нового освітнього середовища можна вважати дотримання принципу педагогічної виваженості і доцільності застосування будь-яких технологій, зокрема технологій дистанційного навчання. Що стосується педагогічної виваженості і доцільності, то це означає, що головною метою має бути інтелектуальний розвиток учнів, розвиток їхнього світобачення, логічного, творчого мислення. Мультимедійні технології при цьому розглядаються лише як інструмент, засіб підвищення ефективності процесу навчання, розвитку інтелектуального потенціалу студентів, формування системи їхніх загальнокультурних і професійних компетентностей.

Чинники впливу на успішність формування професійних компетентностей майбутніх фахівців доцільно поділити на чотири групи: 1) пов'язані з використанням технологій дистанційного навчання; 2) пов'язані зі змістом, засобами, формами та методами професійного навчання; 3) пов'язані з особистісними характеристиками суб'єктів навчання.

У разі використання технологій дистанційного навчання на базі інформаційного середовища Moodle усі чинники тісно взаємопов'язані, на основі врахування чого створюються додаткові можливості для формування професійних знань, умінь і навичок та професійного спрямування підготовки фахівця.

Отже, існуючий вітчизняний досвід розвитку педагогічної думки свідчить про актуальність потреби у розробці теоретичних основ і практичних шляхів формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Проте залишається багато невивчених аспектів цієї проблеми у процесі підготовки

спеціалістів природничого профілю, зокрема, визначення наукових засад розвитку професійної компетентності фахівців.

Компетентнісний підхід – спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є загальні (базові, ключові) і спеціальні (предметні) компетентності. Загальні компетентності забезпечують наступність і послідовність навчання впродовж усього життя людини, вони поступово поглиблюються і збагачуються залежно від рівня освіти. У вищій освіті та професійній підготовці виділяють, крім загальних (базових, ключових), професійні (пов'язані зі спеціальністю) та фахові (пов'язані зі спеціалізацією) компетентності.

У педагогіці підхід визначають як «сукупність взаємопов'язаних понять, ідей і способів педагогічної діяльності», «методологічний інструментарій для рішення складних задач», концептуалізованих, взаємоузгоджених поглядів на цільові настанови навчання і виховання, шляхи і способи їх реалізації за певних умов (державна освітня політика, освітньо-виховне середовище тощо). Звідси компетентнісний підхід у вищій освіті слід розуміти як єдність таких провідних положень:

1. Спрямованість на досягнення інтегральних показників підготовки майбутнього фахівця.

2. Системність набуття основних груп компетентностей – загальних (ключових), професійних і фахових.

3. Залежність системи компетентностей від рівня і ступеня вищої освіти, її поступове ускладнення, оновлення і збагачення.

4. Зорієнтованість на соціалізацію і професіоналізацію особистості, постійне поглиблення (вдосконалення) компетентностей в умовах неперервної освіти.

Компетентнісний підхід органічно поєднується і доповнюється іншими методологічними підходами (системним, діяльнісним, розвивальним, суб'єкт-суб'єктним тощо), створюючи таким чином підґрунтя для подолання застарілих

форм і методів навчання, посилення навчальної мотивації, інтеграції видів освітньої, професійної, культуротворчої діяльності.

Компетентнісний підхід як напрям модернізації освіти обґрунтував В. Болотов [1], на думку якого власне в компетентнісному підході відображено зміст освіти, що не зводиться до знаннево-орієнтованого компонента, а передбачає набуття цілісного досвіду вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, вияв компетенцій. Компетентнісний підхід зумовлює не інформованість студента, а розвиток умінь вирішувати проблеми, які виникають у життєвих ситуаціях.

На думку Г. Селевка [2], компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію провідної освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань і формування навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатогалузевого (соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційного) насиченого простору.

Відзначимо, що в Україні в останні роки активізувалися дослідження питання запровадження компетентнісних підходів в освіті. Все більше педагогів-дослідників та освітян-практиків звертаються до ідей компетентнісного підходу в освіті як одного із провідних напрямів вдосконалення національної системи освіти. При цьому поняття компетентності означає сукупність знань, умінь, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності.

Література:

1. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель от идеи к образовательной парадигме. *Педагогика*. 2003. № 10. С. 7–13.
2. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4. С. 138–143.